

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน : พหุกรณีศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครูที่ทำวิจัย (2) ศึกษาผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน (3) ศึกษาพฤติกรรมของครูที่ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงแบบพหุกรณีศึกษาครูนักวิจัยระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กรณีศึกษาเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 กรณี กรณีศึกษาที่ 1 เป็นครูผู้สอนที่ยังไม่มีผลงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแต่มีความสนใจการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน กรณีศึกษาที่ 2 เป็นครูผู้สอนที่เริ่มทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี และกรณีศึกษาที่ 3 เป็นครูนักวิจัยที่มีผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและได้รับการยอมรับจนได้รับตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ 3 โดยทั้ง 3 กรณีศึกษามีความคล้ายคลึงกันในด้านภูมิหลัง บริบทของการทำงาน ประสบการณ์การทำงาน การเก็บข้อมูลในภาคสนามใช้เวลาประมาณ 4 1/2 เดือน คือตั้งแต่ 16 พฤศจิกายน 2540 - 31 มีนาคม 2541 โดยมีวิธีการในการรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาอัตชีวประวัติของกรณีศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์เอกสารของกรณีศึกษา โดยมีแหล่งข้อมูลคือเอกสารในการปฏิบัติงาน ผลงานทางวิชาการ นักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนครู ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกในครอบครัวของกรณีศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเกตโรงเรียน แนวทางการสังเกตกรณีศึกษา แนวทางการสังเกตนักเรียน แนวทางการสัมภาษณ์กรณีศึกษา นักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนครู และสมาชิกในครอบครัว แบบวิเคราะห์เอกสาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก คือเทปบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งบุคคล แหล่งสถานที่ และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูลคือการสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร การตรวจสอบสามเส้าด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปสำหรับข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในสนามทั้งวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. กระบวนการและขั้นตอนของการทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียน
 2. กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน
 3. พฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียน
- กระบวนการและขั้นตอนของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

กระบวนการพัฒนาตนเองสู่การเป็นครูนักวิจัยของกรณีศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ระยะของการพัฒนาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ระยะที่ 2 ระยะของการพัฒนาจากการศึกษาและทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และระยะที่ 3 ระยะของการพัฒนาสู่การเป็นครูนักวิจัยที่นำเอาการทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียนมาบูรณาการกับการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีจนสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

ขั้นตอนของการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัยมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา

ปัญหาในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน โดยได้ปัญหาการวิจัยจาก การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอน จากการใช้สื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาระหว่างครูและนักเรียน จาก ประสิทธิภาพของครูนักวิจัย และจากพฤติกรรมของครูนักวิจัยที่ส่งเสริมให้ได้มาซึ่งปัญหาในการ วิจัย

2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยของครูนักวิจัยในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน และเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียนทั้ง ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับ สูงขึ้นต่อไป

3. การดำเนินการวิจัย

3.1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือนักเรียนในชั้นเรียนที่ครูนักวิจัยเป็นทั้งครูผู้สอน และรับผิดชอบในฐานะเป็นครูประจำชั้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือครูนักวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล คือ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน การตรวจผลงานนักเรียน

วิธีการรวบรวมข้อมูล ครูนักวิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานและวิเคราะห์ผลงาน การบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลของครูนักวิจัย ครูนักวิจัยตรวจสอบ ข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบตามเส้าด้านข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ครูนักวิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และการวิเคราะห์โดยการ เปรียบเทียบข้อมูล

5. การเผยแพร่งานวิจัย

รูปแบบการเผยแพร่งานวิจัยของครุณักวิจัย คือ

1. เผยแพร่โดยการเป็นวิทยากร
2. เผยแพร่เป็นรายงานการวิจัย แจกผู้ที่สนใจและให้พิมพ์ในห้องสมุด

6. การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

จากการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครุณักวิจัยเห็นความสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้องครุณักวิจัยจึงนำงานวิจัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์คือ

1. พัฒนานักเรียน
2. พัฒนาการสอนของตนเองอยู่เสมอ
3. เป็นตัวกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานในการนำงาน ไปบูรณาการให้เหมาะสมได้

กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน

กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ช่วยให้ครุมีความเข้าใจนักเรียน มีความเข้าใจปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียน ครุมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนมากขึ้น สามารถให้คำแนะนำและส่งเสริมความสามารถได้ถูกต้องตามความต้องการและความสามารถของนักเรียน ครุมีการพัฒนาทักษะการสอน ทักษะการใช้ชีวิตสอน ทักษะการใช้สื่อการสอน และทักษะการใช้คำถาม ผลจากการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้สร้างความมั่นใจและความภูมิใจ อันเป็นรางวัลและแรงจูงใจในการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแก่ครุ

พฤติกรรมการสอนของครุณักวิจัยด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียน

พฤติกรรมการจัดชั้นเรียนของครุเป็นการจัดชั้นเรียนที่ครุอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การจัดกลุ่มการเรียนแบบศูนย์การเรียนโดยกระบวนการกลุ่ม และการจัดกลุ่มปกติในการเรียนวิชาอื่น ๆ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง รู้จักการให้ความช่วยเหลือ รู้

จัดการให้อภัย มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ กระบวนการทำวิจัยและผลของการทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยพัฒนาครูนักวิจัยให้คิดอย่างเป็นระบบและพัฒนาทักษะการสอน ดังนี้

1. ครูนักวิจัยมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียน และการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. เป็นตัวบ่งชี้ให้ครูนักวิจัยเห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริงครูจึงใช้วิธีการสอนโดยการจัดเป็นศูนย์การเรียน และผลที่ตามมาคือ เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ เกิดความสามัคคี รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย และรู้จักการช่วยเหลือกันและกัน

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนของครูนักวิจัย เป็นการเตรียมการสอนที่อาศัยผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวันที่ครูประสงค์ให้เป็นปัจจุบัน การเตรียมการสอนมีความยืดหยุ่น สำหรับปรับให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละห้องเรียนด้วย ทั้งการเตรียมแผนการสอนและการเตรียมสื่อการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูนักวิจัยที่สำคัญคือ

1. การให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีฐานะเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้ร่วมเรียน เป็นผู้ดูแล ไม่ใช่ผู้สอน เพราะกิจกรรมการสอนของครูคือ การสอนจากประสบการณ์ชีวิต ให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดจนสรุปเป็นหลักการ สามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2. ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดเพื่อสร้างหลักการการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง

การวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนของครูนักวิจัย มีลักษณะสำคัญคือ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายจุดประสงค์ของนักเรียนทั้ง 3 ระยะ เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างโดยใช้

ข้อคำถามบางข้อจากความสนใจที่นักเรียนถามในระหว่างจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ข้อสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของส่วนกลางพบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า นำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า

สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในฐานะที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูนักวิจัยเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นครูกับนักเรียนในช่วงก่อนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็น “เพื่อนร่วมเรียนรู้ เป็นกัลยาณมิตร” ทั้งในเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนอกเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้สถานภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียน

พฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้สำเร็จได้ คือ

1. เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการค้นคว้าหาความรู้ รักในการปฏิบัติงานในหน้าที่ พัฒนาดตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและพิจารณาใคร่ครวญเสมอ
2. เป็นคนเห็นโอกาสของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาดตนเอง พัฒนางานในหน้าที่เพื่อให้เกิดความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
3. เป็นคนช่างสังเกต ช่างจดจำ ช่างบันทึก โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพฤติกรรมของนักเรียน
4. มีความตั้งใจจริง รักและเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหานของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาดตนเองในทุก ๆ ด้าน
5. รู้จักแสวงหาแหล่งความรู้ที่มีค่าต่อการพัฒนาดตนเอง พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และสามารถถ่ายทอดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. การทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนให้เป็นผลสำเร็จนั้น เป็นผลสืบเนื่องที่สำคัญจากการที่ผู้ทำวิจัยมีแรงจูงใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจากตนเองและบุคคลใกล้ชิด คือ กรณีศึกษาต้องการทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพการงาน เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ เป็นความประทับใจของกรณีศึกษาที่เกิดจากประสบการณ์การเป็นนักเรียนต่อการเป็นครูที่ดีของนักเรียน เพื่อนำความภาคภูมิใจและเป็นรางวัลชีวิตสำหรับตนเอง บุคคลในครอบครัวและวงศ์ตระกูล กรณีศึกษามีพฤติกรรมเป็นคนที่ไม่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้และเป็นคนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำวิจัย มีความต้องการรู้ว่าเมื่อทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสำเร็จ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนได้อย่างไร ต้องการแสวงหาความรู้ที่สามารถใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่และเป็นความรู้ที่ใช้ได้จริงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบัน แรงจูงใจที่เกิดจากนักเรียนในความรับผิดชอบและแรงจูงใจที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ คือ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นและกรณีศึกษาจะได้รู้แนะนำนักเรียนได้ถูกต้อง เพื่อการบูรณาการการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธา สายหู (2522) ที่ชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจภายในคือ การเกิดปัญหาสะกิดใจ ความต้องการอยากรู้อยากเห็นคำตอบของปัญหา และแรงจูงใจภายนอกคือ กฎเกณฑ์การเลื่อนตำแหน่ง วันทนา ชูชัช (2533) พบว่า การทำงานวิจัยของครูนั้นมีแรงจูงใจจาก การประสบปัญหาในการทำงานและต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ มาพัฒนางานที่ปฏิบัติ Herberg (1959) กล่าวว่าหากมีโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต เช่น การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงาน การได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะจากการปฏิบัติ และ Foshay (1994) กล่าวว่าการทำงานวิจัยของครูเกิดจากความต้องการสำรวจปัญหา การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและปรับปรุงการปฏิบัติงานในชั้นเรียน โดยแรงจูงใจและปัจจัยเหล่านี้เองที่เป็นแรงกระตุ้นให้ครูกิจสามารถทำงานวิจัยของตนเองได้สำเร็จ

2. จากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูกิจที่มีขั้นตอนเป็นระบบตั้งแต่การกำหนดคปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน พัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้อง พัฒนาตนเองได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับศรัทธา สุวรรณเขตนิกม (2538) ที่กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้น ครูนักวิจัยจะตั้งคำถามที่มีความหมายในการพัฒนาการเรียนการสอน แล้วจะวางแผนปฏิบัติงานและการวิจัย หลังจากนั้นครูจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่วางแผนไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาความรู้ และจากผลการวิจัยพบว่าครูนักวิจัยได้ปฏิบัติการวิจัย ดังนี้

2.1. การกำหนดปัญหาในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นปัญหาที่ครูนักวิจัยได้มาจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน โดยได้จากการวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการใช้สื่อการเรียนการสอน จากการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน จากประสบการณ์ของครูนักวิจัย และจากพฤติกรรมของครูนักวิจัยที่ส่งเสริมให้ได้มาซึ่งปัญหาในการวิจัย เพราะการเป็นนักวิเคราะห์ปัญหาของครูนักวิจัยที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์พฤติกรรมและการค้นคว้าเอกสารวิชาการต่าง ๆ ทำให้ครูนักวิจัยเกิดความเข้าใจจนสามารถสร้างเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลรัตนรัสมย์ขึ้นใหม่ เป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย ช่วยให้ครูนักวิจัยสามารถพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน เพราะครูนักวิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล ปัญหาในการวิจัยของครูนักวิจัยจึงเป็นปัญหาที่มาจากกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบการสอนของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งปัญหาการวิจัยเหล่านี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครูนักวิจัยสำหรับหาแนวทางในการพัฒนาตนเองพัฒนานักเรียนจากการทำการวิจัยในชั้นต่อไป

2.2. การดำเนินการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัย โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียน ช่วยพัฒนาตัวครูนักวิจัยให้เห็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเพราะครูนักวิจัยนำผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยมาใช้กับนักเรียนได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2.3. การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย จากการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครูนักวิจัยเห็นความสำคัญของผู้ที่เกี่ยวข้อง ครูนักวิจัยจึงนำงานวิจัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์คือ

พัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาทักษะการสอนของตนเองให้เป็นคนที่มีความสามารถในการชี้แนะนักเรียน ช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนของครู การใช้ผลการวิจัยเป็นตัวกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานในการนำงานไปบูรณาการให้เหมาะสมได้ แสดงให้เห็นว่าครูนักวิจัยมีความตั้งใจจริงในการนำผลการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างที่สุด เพราะเป็นงานวิจัยที่ค้นคว้าจากปัญหาที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาคน นอกจากนี้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นแนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบูรณาการการเรียนการสอนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูหรือผู้ที่สนใจได้

จะเห็นได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัย เป็นผลการวิจัยที่นำมาใช้ประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับครูนักวิจัยได้อย่างดี เพราะลักษณะการทำงานวิจัยในชั้นเรียนของครูนักวิจัยนั้นสอดคล้องกับ Herbert (1993) ที่ได้เสนอตัวบ่งชี้คุณภาพการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่า (1) ต้องมีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย (2) มีลักษณะที่ต่อเนื่องมีความเชื่อมโยงระหว่างความคิดและการกระทำ (3) มีลักษณะเป็นองค์รวม (4) เป็นการพัฒนาผู้วิจัยทั้งความคิดความสามารถ (5) ค้นพบได้ด้วยตนเอง จึงสามารถกล่าวได้ว่า งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูนักวิจัยเป็นงานที่มีคุณค่า ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนางานในหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการสอน จากการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ส่งผลให้ครูนักวิจัยมีความเข้าใจนักเรียน เข้าใจปัญหา เข้าใจพฤติกรรมผู้เรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนม ให้คำแนะนำและส่งเสริมความสามารถผู้เรียนได้ ถูกต้อง มีการพัฒนาทักษะการสอน ทักษะการใช้วิธีสอน ทักษะการใช้สื่อการสอน ทักษะการใช้คำถาม มีความมั่นใจ เกิดความภูมิใจ เป็นรางวัลและเป็นแรงจูงใจในการทำงานวิจัย ซึ่งมีผลต่อ

3.1. พฤติกรรมการสอนของครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

พฤติกรรมการจัดชั้นเรียนของครูเป็นการจัดกลุ่มการเรียนแบบศูนย์การเรียน โดยการจัดชั้นเรียนแบบศูนย์การเรียนครูนักวิจัยได้แนวคิดมาจากครูนักวิจัยมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียน และการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เป็นตัวบ่งชี้ให้ครูนักวิจัยเห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้

นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ เกิดความสามัคคี รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย และรู้จักการช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์หรือการศึกษาเพื่อสร้างที่ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541) เสนอว่า ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเองในการเป็นผู้สร้าง และการศึกษาต้องผนวกคุณธรรม จริยธรรม การสะท้อนการเรียนการสอนของนักเรียนผ่านปัญหาช่วยพัฒนาครูนักวิจัยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนให้เกิดเป็นการเรียนรู้แบบ “ไม่มีจำกัด”

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูนักวิจัยที่สำคัญคือ การให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เป็นการเรียนการสอนที่สนองความต้องการ ความสนใจ นักเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้ร่วมเรียน เป็นผู้ดูแล ไม่ใช่ผู้สอนเพราะการทำวิจัยช่วยให้ครูจัดระบบความคิดได้ชัดเจนในการวางแผนการบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537) ที่ว่าการจัดการศึกษาที่ดีจะต้องมีการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความอยากหรืออยากเห็น ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจ สนุกกับการเรียน และครูต้องเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน และ สุวีริยา สุวรรณขนิม และสมทวาร วรสันต์ (2539) กล่าวว่า การได้รับนวัตกรรมใหม่ช่วยพัฒนาความคิดของครูในการจัดระบบงานที่เป็นภาพตลอดแนวในการวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนของนักเรียนให้คุณภาพ ซึ่งการจัดกิจกรรมการสอนของครูคือ การสอนจากประสบการณ์ชีวิต ให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดจนสรุปเป็นหลักการ สามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การเชิญภูมิปัญญาและผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดให้สำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดเพื่อสร้างหลักการการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากผู้ที่มีลักษณะเป็น “Learner Experience” ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม การเมือง อย่างผู้ชำนาญการซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดี เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาของเรานั้นที่ความรู้ของผู้เรียนโดยไม่สนใจสภาพแวดล้อมทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2541) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่ดีนั้นต้องเป็นการศึกษาที่สร้างทักษะชีวิตทั้งทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และสังคมเกิดการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เป็นธรรมชาติของชีวิตในสังคม

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนของครูนักวิจัย มีลักษณะสำคัญคือ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายจุดประสงค์ของนักเรียนที่ครูนักวิจัยสร้างขึ้น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดผลโดยอ้อม คือแบบทดสอบที่ใช้ วัสดุสร้างจากข้อคำถามบางข้อของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ข้อสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของส่วนกลางพบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า นำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า

3.2. พฤติกรรมการสอนด้านการมีสัมพันธภาพกับผู้เรียนในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูนักวิจัยเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นครูกับนักเรียนในช่วงก่อนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็น “เพื่อนร่วมเรียนรู้ เป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้ดูแล” มีความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนตามที่ พระเทพเวที (2532) กล่าวว่าครูที่ดีนั้นจะต้อง มีความน่ารัก น่าเคารพ น่ายกย่อง รู้จักพูด อวดทน ชี้แนะผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้งและในทางที่ถูกต้อง ซึ่งครูนักวิจัยมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน ทั้งในเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนอกเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้สถานภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนเพราะการทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้ครูนักวิจัยได้รับทราบข้อมูลที่ส่งเสริมให้ครูเข้าใจนักเรียนของครูได้

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูนักวิจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ช่วยฝึกนักเรียนให้รู้จักรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการเสียสละ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรในส่วนของเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่ครูนักวิจัยเป็นผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้รู้เข้าร่วม จากลักษณะพฤติกรรมการสอนของกรณีศึกษานี้เอง ที่สามารถสนองแนวทางการดำเนินการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้เป็นแนวในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่ว่า

1. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพในท้องถิ่น โดยการให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและถือการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพจริงของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ

3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่ม ประสพการณ์และระหว่างกลุ่มประสพการณ์ให้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ เน้นกระบวนการกลุ่ม
5. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสพการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย ฯลฯ ควบคู่ไป
9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

นอกจากนี้พฤติกรรมการสอนของครูยังแสดงให้เห็นว่าครูนักวิจัยเป็น “นักบุกเบิกแห่งปัญญา หรือเป็นครูในแนวใหม่” ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานโครงการพิเศษเพื่อการปฏิรูปการศึกษาคูกำหนดว่า ครูต้องเป็นนักวางแผน เป็นนักจัดการ เป็นนักอำนวยความสะดวก เป็นนักวิจัย เป็นนักสอนแนวใหม่ที่สอนให้นักเรียนเรียนรู้จากการนำประสพการณ์ มาสรุปเป็นความคิดรวบยอด และพัฒนาความรู้เป็นหลักการที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อีกนัยหนึ่ง สามารถกล่าวได้ว่า ครูนักวิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาที่แท้จริง เพราะมีแนวการปฏิบัติลงไปถึงการสอน มีการประเมินที่เน้นความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน ตามการสรุปของ โกวิท ประวาลพฤษย์ (2541) ที่ว่า การสอนที่แท้จริงคือ การถามให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดค้น ให้ผู้เรียนอธิบาย ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสัมพันธ์กับสภาพการณ์จริง ส่วนความสามารถที่แท้จริงคือ การใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ มีการนำเสนอให้เห็นกระบวนการ มีความคิดรวบยอด มีหลักการ มีการนำความรู้ไปใช้ได้เหมาะสมและได้ผลดี

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครูเกิดการพัฒนาครูนักวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน โดยการสะท้อนผ่านปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตาม

ความสนใจ ซึ่งคล้ายกับลักษณะการเรียนของ ประเทศ ะติ ที่ว่าการเรียนรู้แบบ “ไม่มีจำกัด” สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ เชื่อมโยงได้ทุก ๆ เรื่อง ผู้เรียนมีความเบิกบานและมีอิสรภาพในการเรียนรู้

4. พฤติกรรมที่มีผลต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของกรณีศึกษา คือ เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการค้นคว้าหาความรู้ รักในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นคนเห็นโอกาสของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางานในหน้าที่ เป็นคนช่างสังเกต ช่างจดจำ ช่างบันทึก มีความตั้งใจจริง และมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด และมีความตั้งใจในการใช้แหล่งความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และสามารถถ่ายทอดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ นพรัตน์ ชูชาติวรรณกุล (2529) ที่พบว่านักวิจัยจะทำงานวิจัยได้ดีนั้นควรมี (1) ความตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของการวิจัย (2) มีศรัทธาต่อการวิจัย (3) ช่างสังเกตอย่างมีระบบ (4) มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่ออธิบายปัญหา (5) มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวัน สวัสดิ์ภูมิ (2540) และ ประภารัต มิเหล็ก (2540) ที่พบว่าครุนักวิจัยควรมีพฤติกรรมเป็นคนใฝ่รู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียน มีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาและแก้ปัญหานักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับส่งเสริมและการพัฒนาครูจากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู คือผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ผู้จัดการฝึกอบรมและพัฒนาครู ควรให้ความสนใจในขั้นของการพัฒนาสู่การเป็นครุนักวิจัย คือ การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาไปสู่การทำงานวิจัย เพื่อให้สามารถจัดโปรแกรมการฝึกอบรมครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาตนเองสู่การเป็นครุนักวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมการสอนของครุนักวิจัยในบริบทที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์ของครุนักวิจัยว่ามีรูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ที่แท้จริง (authentic learning) โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมเรียนของนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์ของครุที่ไม่ทำงานวิจัย
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและการให้การสนับสนุนและส่งเสริมของผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย